

16.2.2026

EOAK/808/2025

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Notari Sofie Roininen

TARKASTUS: SUOMEN ORTODOKSISEN KIRKON HELSINGIN HIIPPAKUNTA 30.10.2025

Tarkastuspaikka ja -aika

Hiippakunnan kanslia, Liisankatu 29 A 8, Helsinki.
Torstai 30.10.2025 klo 10–12

Osallistujat oikeusasiamiehen kansliasta

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin
Esittelijäneuvos Piatta Skottman-Kivelä
Notari Sofie Roininen

Osallistujat tarkastuskohteesta

Helsingin hiippakunnan piispa, arkkipiispa Elia
Ylidiakoni
Arkkipiispan teologinen sihteeri
Kirkon palvelukeskuksen lakimies

Tarkastuksen tyyppi

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 5 §:n mukaan
oikeusasiamies toimittaa tarpeen mukaan tarkastuksia perehtyäkseen
laillisuusvalvontaansa kuuluviiin asioihin.

Tarkastus suoritettiin ennalta ilmoitettuna tarkastuksena.

1 TARKASTUSKOHDE

Suomen ortodoksinen kirkko muodostuu Helsingin, Kuopion ja Karjalan
sekä Oulun hiippakunnista, jotka ovat kirkolliselta asemaltaan
metropoliittakuntia.

Ortodoksinen kirkko ja sen seurakunnat ovat julkisyhteisöjä, joiden asema
ja järjestysmuoto perustuvat ensisijaisesti lakiin ortodoksisesta kirkosta.
Suomen ortodoksinen kirkko on autonominen, mutta hengellisesti se kuuluu
Konstantinopolin ekumeenisen patriarkaatin alaisuuteen. Kirkko on siten
yhtä aikaa sekä suomalainen julkisyhteisö että osa maailmanlaajuisista
ortodoksista kirkkoa.

Helsingin hiippakuntaan (jälj. hiippakunta) kuuluvat Helsingin, Kaakkois-Suomen ja Turun ortodoksiset seurakunnat. Lisäksi hiippakunnan alueella toimii muutamia ortodoksisia yhteisöjä. Hiippakunnan seurakuntien yhteenlaskettu jäsenmäärä on noin 29 000. Helsingin hiippakunnan keskuspaikka on Helsinki.

Hiippakunnan piispana toimii Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Elia.

2 TARKASTUKSEN TOIMITTAMINEN

Hiippakuntaa pyydettiin ennakoon täyttämään oikeusasiamiehen vuositeemaan (digitalisoituva julkinen hallinto ja perusoikeudet) liittyvä tarkastuslomake sekä vammaisten henkilöiden oikeuksiin liittyvä esteettömyyslomake.

Tarkastuskäynnin aluksi apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin kuvasi oikeusasiamiehen tehtäviä ja toimintaa sekä kertoi uskonnollisten yhdyskuntien laillisuusvalvonnan erityispiirteistä. Esittelijäneuvos kertoi viimeaikaisista ortodoksista kirkkoa koskevista kanteluratkaisuista.

Tämän jälkeen käytiin yhteistä keskustelua erityisesti seuraavista keskusteluteemoista:

- Helsingin ortodoksisen hiippakunnan toiminta ja tehtävät erityisesti hallintoviranomaisena
- Hiippakunnan ajankohtaiset asiat
- Hiippakunnan seurakuntien (Helsingin, Kaakkois-Suomen ja Turun ortodoksiset seurakunnat) toiminnan ohjaus ja valvonta
- Hallinnollinen ja oikeudellinen tuki keskushallinnosta, julkisuus ja tietosuoja (ohjeistukset ja käytänteet)

Hiippakunnalle varattiin mahdollisuus kommentoida tarkastuspöytäkirjan luonnosta.

3 ERÄITÄ NOSTOJA KÄYDYSTÄ KESKUSTELUSTA

Suomessa oikeusasiamies valvoo myös uskonnollisia yhdyskuntia. Oikeusasiamiehen tehtävänä on valvoa muun muassa soveltuvien hallinnon yleislakien ja hyvän hallinnon oikeusperiaatteiden toteutumista. Oikeusasiamiehen toimivalta on vakiintuneesti rajattu niin, että uskonnonharjoitus ja opilliset kysymykset jäävät sen ulkopuolelle.

Ylimpänä laillisuusvalvojana oikeusasiamiehen yhtenä tehtävänä on varmistua siitä, että valvonnan kohteena olevat valvojat ja valvottujen tahojen sisäinen valvonta toimivat tehokkaasti lainmukaisuuden valvonnassa ja perus- ja ihmisoikeuksien edistämisessä. Oikeusasiamiehen tehtävänä on myös tunnistaa rakenteellisia valvonnan puutteita ja aukkoja.

Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa on havaittu, että hiippakuntaa ja sen seurakuntia koskevissa kanteluissa ovat toistuneet hyvää hallintoa, hallintolain menettelysäännöksiä ja muun ohella viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain soveltamista koskevat kysymykset.

Helsingin hiippakunnan piispa, Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Elia kertoi, että ortodoksista kirkkoa koskevan lainsäädännön uudistamistarve suuri; lainsäädäntö vaikenee lukuisista hallinnon järjestämisestä koskevista asioista, mikä osaltaan aiheuttaa hallintomenettelyä ja päätöksentekoa koskevia epäselvyyksiä kirkon ja seurakuntien hallinnossa. Seurakunnissa on paljon tuen tarvetta hallinnollista ja oikeudellista osaamista vaativissa asioissa; seurakuntien toiminnasta vastaavien kirkkoherrojen koulutukseen ei näitä osa-alueita sisälly. Kirkon palvelukeskuksen lakimies ohjeistaa ja neuvoo seurakuntia viikoittain, esimerkiksi esteellisyyskysymykset ovat esillä jatkuvasti.

Apulaisoikeusasiamies korosti ortodoksista kirkkoa koskevaan lainsäädäntöön (OrtKL 39 §, OrtKJ 63 §) perustuvaa hiippakunnan (piispan) yleistä toimivaltaa ja tehtävää ohjata ja valvoa seurakuntien hallintoa hiippakunnassa. Tarkastuksella kuultiin, että arkkipiispa oli tehnyt ylimääräisen seurakunnantarkastuksen Helsingin ortodoksiseen seurakuntaan lokakuussa kirkon keskushallinnon aloitteesta. Tarkastuksen painopiste oli nimenomaan seurakunnan hallinnossa, jota kuvattiin kriisiytyneeksi.

Tarkastuksella keskusteltiin myös muun ohella hallinnon yleislaesta johtuvien velvoitteiden noudattamisesta hiippakunnan kanslian ja seurakuntien toiminnassa, julkisuusperiaatteen ja yksityisyyden suojan vaatimusten yhteensovittamisesta kirkon verkkotiedottamisessa sekä kolttasaamelaisten asemasta kirkon päätöksenteossa¹.

Lisäksi keskusteltiin hiippakunnassa asioinnin saavutettavuudesta ja esteettömyydestä. Esteettömyydellä tarkoitetaan erityisesti rakennusten ja muun fyysisen ympäristön esteettömyyttä, helppokulkuisuutta ja toimivuutta kaikille henkilöryhmille. Saavutettavuudella tarkoitetaan digipalveluiden suunnittelua ja toteutusta siten, että palvelu soveltuu kaikille ja käyttäjien moninaisuus on otettu huomioon.

¹ Ks. myös [Pöytäkirja Suomen ortodoksisen kirkon kirkolliskokous 24.11–26.11.2025](#). Asia 8: Kolttasaamelaisten edustusta kirkon päättävissä elimissä koskeva ortodoksisesta kirkosta annetun lain muutosesitys

Saatujen tietojen ja tarkastushavaintojen mukaan hiippakunnassa asiointi tapahtuu pääosin sähköpostin välityksellä sekä puhelimitse. Hiippakunnan asiakkaat voivat lähettää sähköiset asiakirjansa ja viestinsä sähköisesti viranomaiselle. Hiippakunnalla ei ole käytössään erityisiä sähköisen asiointin palveluja. Hiippakunnan kanslian tilat sijaitsevat ortodoksisen seurakunnan omistamassa kiinteistössä, jonka sisäänkäynti on esteellinen. Talossa on pieni hissi. Kanslian tiloja ei ole suunniteltu asiakaspalvelua varten. Vammaisia henkilöitä koskevat erityisjärjestelyt ja/tai tapauskohtaiset kohtuulliset mukautukset toteutetaan tapauskohtaisesti.

Suomen ortodoksisen kirkon verkkosivuilla julkaistun saavutettavuusselosteen (<https://ort.fi/saavutettavuusseloste/> katsottu 7.11.2025) mukaan verkkosivusto ei ole vielä kaikilta osin vaatimusten mukainen. Hiippakunnan omilta verkkosivuilta (<https://ort.fi/arkkipiispa/>) ei saavutettavuusselostetta ole luettavissa.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Apulaisoikeusasiamies korostaa piispan roolia ja toimivaltuuksia hiippakunnan seurakuntien hallinnon valvonnassa. Hallinnon yleislakien tuntemusta tulee vahvistaa ja lainsäädännössä asetetut velvoitteet² tulee toimeenpanna asianmukaisesti hiippakunnan kanslian toiminnassa sekä seurakuntien ohjauksessa ja valvonnassa.

Apulaisoikeusasiamies korostaa myös yleisellä tasolla ortodoksinen kirkon velvollisuutta julkista hallintotehtävää hoitaessaan edistää yhdenvertaisuutta ja tehdä asianmukaiset, kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa käyttää hallinnon palveluita.

Tarkastuspöytäkirja (ilman liitteitä) lähetetään tiedoksi Suomen ortodoksisen kirkon Helsingin hiippakunnalle.

² Ks. esim. digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettu laki ja sen esityöt (HE 60/2018, s.48: laissa viranomaisiin rinnastetaan ortodoksinen kirkko ja sen seurakunnat) sekä laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (HE 284/2018, s. 70: Suomen ortodoksiseen kirkon ja sen seurakuntien toimintaan sovelletaan julkisuuslakia ortodoksisesta kirkosta annetun lain nojalla. Siten ortodoksiseen kirkon ja sen seurakuntien toimintaan sovelletaan tiedonhallintalakia 4 §:n, 4 luvun sekä 22—25 §:n ja 28 §:n osalta, koska niiden toimintaan sovelletaan julkisuuslakia erityislain perusteella. Sääntely jättää ortodoksiselle kirkolle ja sen seurakunnille liikkumavaraa, miten ne organisoituvat tiedonhallintayksiköksi tai -yksiköiksi).

Ks. myös [Suomen ortodoksisen kirkon tietosuojapolitiikka, 2018](#), s. 3: Seurakunnassa vastuu tietosuojalainsäädännön ja tietosuojapolitiikan noudattamisesta on kirkkoherralla, hiippakuntien osalta vastuun kantaa kunkin hiippakunnan piispa.